

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор НН Інституту культури і мистецтв
проф. О. А. Устименко-Косоріч

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
перший (бакалаврський) рівень

ТЕОРІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 034 Культурологія
освітня програма Культурологія
мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН Інституту культури і мистецтв
« 30 » серпня 2022 р.
Голова Руденко О. Ф.

Розробники: Горболіс Л.М., доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та
культурології

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва,
музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
музикознавства та культурології д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту О.Ф. Руденко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		-	
Семестр			
2-й		-	
Лекції			
26 год.		-	
Практичні, семінарські			
28 год.		-	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
64 год.		-	
Консультації:			
2 год.		-	
Загальна кількість годин – 120	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс «Теорія масової комунікації», розроблений для спеціальності 034 Культурологія, є складовою підготовки студентів ОР Бакалавр НН інституту культури і мистецтв.

Мета курсу передбачає ознайомлення студентів із загальною характеристикою масово-інформаційної діяльності, природою і структурою комунікативного процесу, системами масової комунікації.

Завдання курсу: ознайомити студентів із суттю та принципами масової комунікації, основними світовими теоріями масової комунікації та досягненнями українських вчених на цих теренах; розкрити загальну будову систем засобів масової комунікації; сформувати системне уявлення про масову комунікацію, засоби масової комунікації; дати наукові знання про концепції, окремі системи засобів, канали передачі інформації; навчити здійснювати усний, текстовий, зображувальний, аудіо та аудіовізуальний вплив на аудиторію ЗМІ.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток *інтегральної компетенції*: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у професійній діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких *загальних компетентностей*: **ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; **ЗК 3.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **ЗК 5.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів мистецької, наукової діяльності); **ЗК 12.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії культури та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Курс «Теорія масової комунікації» формує такі *фахові компетентності*: **ФК 7.** Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів; **ФК 8.** Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвіллієві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу; **ФК 10.** Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології; **ФК 11.** Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології; **ФК 13.** Здатність здійснювати професійні функції в контексті організації зв'язків із громадськістю в державних, громадських, комерційних структурах, засобах масової інформації,

соціальної сфері, сфері політики, економіки, науки, культури, спорту.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння студентом навчального курсу «Теорія масової комунікації» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня: «Основи професійного спілкування», «Культурологія», «Прикладна культурологія», «Антропологія», «Інформаційно-комунікативні технології» відповідно до освітньо-професійної програми 034 Культурологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: формування у студентів знань про масові комунікації як соціальний інститут і вид соціальної діяльності, механізмів комунікації, навичок дослідницької роботи, а також компетенцій, що забезпечують їх готовність застосовувати отримані знання, вміння та особистісні якості в стандартних і мінливих ситуаціях професійної діяльності.

<p>Знати: володіти системними знаннями про стан розвитку сучасних засобів масової комунікації, знати основні правила компонування культурологічного матеріалу, адресованого широкій громадськості.</p> <p>Уміти: обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати, дискутувати, формулювати проблему, гіпотезу, ефективні шляхи вирішення проблеми.</p>	<p>ПРН 1</p>	<p>Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.</p>
<p>Знати: основні теоретичні концепції комунікативних процесів, характеристики перспективних моделей комунікації та комунікативних технологій.</p> <p>Уміти: ефективно контактувати з громадськістю, представниками різних структур.</p>	<p>ПРН 12</p>	<p>Здатність здійснювати професійні функції в контексті організації зв'язків із громадськістю в державних, громадських, комерційних структурах, засобах масової інформації, соціальній сфері, сфері політики, економіки, науки, культури, спорту.</p>
<p>Знати: функції комунікації, її роль і місце у житті суспільства, канали передачі інформації, методи впливу через різні знакові системи. Уміти: вести дискусію з проблем культури, інтеграції української культури у світову,</p>	<p>ПРН 14</p>	<p>Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефхівцями.</p>

самостійно працювати над підвищенням фахової та мовленнєвої культури.		
Знати: основні правила написання різних видів наукових досліджень і способи їх застосування у практичній діяльності; знати основні вимоги до написання тестів культурологічного скерунку для широкої громадськості. Уміти: поєднувати теоретичні знання з масовою комунікацією з корпусом дисциплін гуманітарного спрямування, уміти застосовувати синтез цих знань у спілкуванні з громадськістю	ПРН 17	Знати та розуміти основні принципи наукової, дослідницької та прикладної діяльності, які базуються на глибокому вивченні взаємозв'язків культурології, психології, історії культури, зв'язків з громадськістю спираючись на економічні та технологічні можливості.
Знати: володіти інформацією про загальну характеристику масово-інформаційної діяльності, зміст і структуру комунікативного процесу, систему масової комунікації. Вміти: визначати доцільність застосування комунікативних технологій в різних соціальних ситуаціях, будувати прогностичні моделі міжнародної комунікації, аналізувати результати комунікативних кампаній	ПРН 18	Здатність брати участь у створенні ефективної комунікаційної інфраструктури організації, забезпеченні внутрішньої та зовнішньої комунікації, у тому числі із державними і громадськими організаціями, комерційними структурами, ЗМІ, брати участь у формуванні і підтриманні корпоративної культури.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90–100	Оцінка « відмінно » виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен володіти знаннями про масово-інформаційну діяльність, природу і структуру комунікативного процесу, системи масової комунікації. Він має володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань. Дотримуватися академічної доброчесності.
B 82–89	Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками. Студент дотримується академічної доброчесності. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
C 74–81	Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок. Студент дотримується академічної доброчесності. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо

	систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
D 64–73	Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків. Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує додаткових питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом із тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Студент дотримується академічної доброчесності.
E 60–63	Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям. Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом із тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Студент дотримується академічної доброчесності.
F 35–59	Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки. Оцінка « незадовільно » виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки. Не дотримується академічної доброчесності.
FX 0–34	Студент має повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог: відвідування лекцій, практичних занять, своєчасне виконання письмових завдань, активна участь на практичних заняттях, обов'язкове дотримання академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти виконана робота не зараховується. Здобувачеві пропонується повторно виконати інше завдання такого ж типу.

Розподіл балів

Поточний контроль									Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	80	100
Поточний контроль										
10	10	10	10	8	8	8	8	8		
Контроль самостійної роботи										
2	3	2	3	2	2	2	2	2	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, тестова контрольна робота, перелік питань для самоконтролю та самоперевірки, завдання для самостійної роботи, виконання самостійної роботи, перелік тематики ІНДЗ, перелік питань до заліку з дисципліни, проекти, наукові есе, презентації результатів виконаних завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1.1. Масова комунікація як явище.

Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації.

Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації.

Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації.

Тема 1.5. Теорії масової комунікації.

РОЗДІЛ 2. МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності.

Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес.

Тема 2.3. Ефекти масової комунікації.

Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1.1. Масова комунікація як явище (2 год.)

Понятійний апарат курсу. Теорія та закономірності розвитку комунікаційної системи суспільства. Загальне поняття про масову комунікацію. Структура і елементи системи масової комунікації. Функції масової комунікації. Інформація як складова комунікації.

Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації (4 год.)

Становлення науки про масову комунікацію. Перший етап у розвитку науки про масову комунікацію. Другий етап у розвитку науки про масову комунікацію. Третій етап у розвитку науки про масову комунікацію. Четвертий етап у розвитку науки про масову комунікацію. Вплив наукових шкіл та вчень на розвиток науки про масову комунікацію. школа. Віденський гурток. Франкфуртська школа. Бірмінгемська школа (Британські культурні студії. Марксизм Психологія Біхевіоризм. Функціоналізм. Новітній, вітчизняний етап у розвитку науки про масову комунікацію. Становлення вітчизняної наукової школи масової комунікації .

Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації (4 год.)

Масмедійні комунікації. Рекламна комунікація. PR-комунікації. Пропагандистські комунікації. Агітаційні комунікації. Людські (особистісні) фактори масової комунікації. Інструментально-технологічні фактори масової комунікації. Ситуаційні фактори масової комунікації.

Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації (2 год.)

Напрями досліджень масової комунікації. Дослідження медіа впливу. Інші напрями досліджень. Методи досліджень масової комунікації. Структура і логіка наукового дослідження. Класифікація методів досліджень.

Тема 1.5. Теорії масової комунікації (4 год.)

Зіставний аналіз теорій масової комунікації. Основні теорії масової комунікації. Макквейлова теорія масової комунікації. Моделі масової комунікації. Модель комунікації як трансмісії. Модель експресивна, або ритуальна. Модель рзголосу: комунікація як демонстрація й привернення уваги. Модель рецепції (сприймання): кодування й декодування висловлювання.

РОЗДІЛ 2. МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності (4 год.)

Глобалізація систем масової комунікації. Медіакратія та її особливості. Масмедійний відбір. Масмедійна трансформація. Друковані ЗМІ, їх розвиток, особливості передачі інформації. Аудіовізуальні ЗМІ(радіо і телебачення). Мультимедійні ЗМІ. Інтернет як засіб масової інформації. Види Інтернет-комунікації. Чати. Інтрамережі. Перспективи розвитку цифрового

телебачення. Інформаційні агентства.

Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес (2 год.)

Поняття про маси. Визначення мас. Види мас. Стихійні і штучні маси. Ознаки маси. Фази існування маси. Натовп і публіка. Масова аудиторія. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас. Масова маніпуляція

Тема 2.3. Ефекти масової комунікації (2 год.)

Поняття ефективності масової комунікації, її критерії. Масовокомунікаційні ефекти. Поняття ефекту масової комунікації. Типи ефектів масової комунікації. Основні типи реакцій на масову інформацію. Типологія медійних впливів (поширення інновацій, розподіл інформації та знань, соціальний контроль, соціалізація тощо).

Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні (2 год.)

Концептуальні питання взаємодії між владою і мас-медіа на макро і мікро- рівнях. Проблема довіри у взаємодії влади, політики і мас-медіа. Характеристика масової комунікації в Україні. Мас-медіа і громадянське суспільство. Медійна грамотність українців: стан і шляхи її підвищення. Соціокультурні особливості користувачів інтернету в Україні. Медіаобраз України. Україна в європейському масовокомунікаційному просторі.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. р.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
Розділ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА МУЗЕЙНУ СПРАВУ.											
Тема 1.1. Масова комунікація як явище Понятійний апарат курсу. Теорія та закономірності розвитку комунікаційної системи суспільства. Загальне поняття про масову комунікацію. Структура і елементи системи масової комунікації. Функції масової комунікації. Інформація як складова комунікації.	10	2	2			6					
Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації Становлення науки про масову комунікацію. Перший етап у розвитку науки про масову комунікацію. Другий етап у розвитку науки про масову комунікацію. Третій етап у розвитку науки про	14	4	4			6					

масову комунікацію. Четвертий етап у розвитку науки про масову комунікацію. Вплив наукових шкіл та вчень на розвиток науки про масову комунікацію. школа. Віденський гурток. Франкфуртська школа. Бірмінгемська школа (Британські культурні студії. Марксизм Психологія Біхевіоризм. Функціоналізм. Новітній, вітчизняний етап у розвитку науки про масову комунікацію. Становлення вітчизняної наукової школи масової комунікації											
Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації Масмедійні комунікації. Рекламна комунікація. PR-комунікації. Пропагандистські комунікації. Агітаційні комунікації. Людські (особистісні) фактори масової комунікації. Інструментально-технологічні фактори масової комунікації. Ситуаційні фактори масової комунікації.	14	4	4			6					
Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації Напрями досліджень масової комунікації. Дослідження медіа впливу. Інші напрями досліджень. Методи досліджень масової комунікації. Структура і логіка наукового дослідження. Класифікація методів досліджень.	12	2	2			8					
Тема 1.5. Теорії масової комунікації Зіставний аналіз теорій масової комунікації. Основні теорії масової комунікації. Макквейлова теорія масової комунікації. Моделі масової комунікації. Модель комунікації як трансмісії. Модель експресивна, або ритуальна. Модель різголосу: комунікація як демонстрація й привернення уваги. Модель рецепції (сприймання): кодування й декодування висловлювання	16	4	4			8					
РОЗДІЛ 2. МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ											
Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності Глобалізація систем	16	4	4			8					

масової комунікації. Медіакратія та її особливості. Масмедійний відбір. Масмедійна трансформація. Друковані ЗМІ, їх розвиток, особливості передачі інформації. Аудіовізуальні ЗМІ(радіо і телебачення). Мультимедійні ЗМІ. Інтернет як засіб масової інформації. Види Інтернет-комунікації. Чати. Інтрамережі. Перспективи розвитку цифрового телебачення. Інформаційні агентства.												
Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес Поняття про маси. Визначення мас. Види мас. Стихійні і штучні маси. Ознаки маси. Фази існування маси. Натовп і публіка. Масова аудиторія. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас. Масова маніпуляція	12	2	2			8						
Тема 2.3. Ефекти масової комунікації Поняття ефективності масової комунікації, її критерії. Масовокомунікаційні ефекти. Поняття ефекту масової комунікації. Типи ефектів масової комунікації. Основні типи реакцій на масову інформацію. Типологія медійних впливів (поширення інновацій, розподіл інформації та знань, соціальний контроль, соціалізація тощо).	12	2	2			8						
Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні Концептуальні питання взаємодії між владою і мас-медіа на макро і мікро- рівнях. Проблема довіри у взаємодії влади, політики і мас-медіа. Характеристика масової комунікації в Україні. Мас-медіа і громадянське суспільство. Медійна грамотність українців: стан і шляхи її підвищення. Соціокультурні особливості користувачів інтернету в Україні. Медіаобраз України. Україна в європейському масовокомунікаційному просторі.	14	2	4		2	6						
Усього	120	26	28		2	64						

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Масова комунікація як явище	2	-
2	Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації	4	
3	Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації	4	
4	Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації	2	
5	Тема 1.5. Теорії масової комунікації	4	
6	Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності	4	
7	Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес	2	
8	Тема 2.3. Ефекти масової комунікації	2	
9	Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні	2	
	Усього	26	

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Масова комунікація як явище	2	
2	Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації	4	
3	Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації	4	
4	Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації	2	
5	Тема 1.5. Теорії масової комунікації	4	
6	Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності	4	
7	Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес	2	
8	Тема 2.3. Ефекти масової комунікації	2	
9	Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні	4	
	Усього	28	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Масова комунікація як явище	6	
2	Тема 1.2. Історія розвитку масової комунікації	6	
3	Тема 1.3. Види та фактори масової комунікації	6	
4	Тема 1.4. Напрями і методи досліджень масової комунікації	8	
5	Тема 1.5. Теорії масової комунікації	8	
6	Тема 2.1. Структура системи засобів масової комунікації. Характеристика каналів мас-медіа і напрямки їх діяльності	8	
7	Тема 2.2. Масовий вплив як комунікаційний процес	8	
8	Тема 2.3. Ефекти масової комунікації	8	
9	Тема 2.4 Масові комунікації в сучасній Україні	6	
	Усього	64	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

4. Абрамова І.Г. Теорія масової комунікації: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” напрямів підготовки “Журналістика”, “Видавнича справа та редагування”, “Реклама та зв’язки з громадськістю”. Запоріжжя: ЗНУ, 2012. 70 с.
5. Бебик В. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. Київ: МАУП, 2005. 440 с.
6. Вартанов Г.І. Засоби масової інформації: Короткий словник термінів і понять / За ред. проф. А.А. Чічановського. Київ: Грамота, 2005. 64 с.
7. Денисюк, С. Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
8. Дмитренко Є. В. Основи теорії комунікацій : навч.-метод. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2014. 12 с.
9. Житарюк Теорії та моделі масової інформації (Масова комунікація): навч. посібн. Львів, 2015. 220 с. URL: <http://modeli-mi.ucoz.ua/load/>
10. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посібник /за ред. В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2010. 258 с.
11. Квіт С. Масові комунікації. Вид 2-ге, виправлене і доповнене. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.
12. Костирко Т. М., Корольова Т. Д., Жигалкіна М. С. Основи медіаграмотності : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2019. 80 с.
13. Коч Н. В. Основи теорії комунікації: навч. посіб. Миколаїв : Іліон, 2014. 268 с.
14. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: посібник. 2-ге вид., перероб. й допов. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
15. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки : монографія. Київ: Критика, 2010. 656 с.
16. Куліш А.П. Практика PR «по-українському». Київ: АДЕФ –Україна, 2005. 335 с.
17. Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія масової комунікації : підручник. Київ : Знання, 2015. 367 с.
18. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. 4-те вид. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
19. Мітчук О. А. Українська ліберальна інформаційна культура в системі соціальних комунікацій : монографія. Рівне : О. Зень, 2014. 320 с.
20. Новітні медіа та комунікаційні технології: комплекс навчальних програм для спеціальностей “журналістика”, “видавнича справа та редагування”, “реклама та зв’язки з громадськістю” : термінологічний словник / за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ : Паливода А. В., 2012. 412 с.
21. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації: навч. посібник. Львів: ПАІС, 2006. 120 с.

22. Партико З.В. Теорія масової інформації та комунікації : навч. посіб. Львів, 2008. 309 с.
23. Петрик В.М. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навчальний посібник. Київ: Росава, 2006. 208 с.
24. Різун В.В. Теорія масової комунікації : підручник. Київ : Просвіта, 2008. 260 с.
25. Соціальні комунікації: хрестоматія / уклад. В.О. Ільганаєва. Харків : ХДАК. 178 с.
26. Стратегія і тактика комунікацій із громадськістю / за ред. В. Королька. Київ, 2003. 216 с.
27. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навчальний посібник / Петрик В.М. [та інші]. Київ: Росава, 2006. 208 с.
28. Теорія твору й тексту : хрестоматія / упор. І.В.Козлик. Івано-Франківськ, 2020. 171 с.
29. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз ; навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів : ПАІС, 2011. 288 с.
30. Чічановський А. А., Старіш О. Г. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: підручник. Київ: Грамота, 2010. 568 с.
31. Шевченко Л., Сизонов Д. Теорія медіалінгвістики : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 214 с.

Додаткові:

1. Амант К. Ділові комунікації. Консорціум із удосконалення бізнес-освіти в Україні. Київ, 2001. 70 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 383 с.
3. Дорош Л. Роль освіти у подоланні негативних інформаційних впливів у добу постправди. Політичні науки. Вип. 7, № 1, 2021. С. 33-38.
4. Журбенко К.В. Вплив нових медіа на соціальну комунікацію: матеріали всеукраїнської наукової конференції «Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики». Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. С. 317-318.
5. Зверев Є. Деякі міркування про постправду в праві. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2018. Том 1. С. 9-14.
6. Крикун В. Постправда: сутність та перспективи. Людинознавчі студії. Серія «Філософія». 2021. № 41. С. 213-227.
7. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід. Київ: К.І.С., 2002. 264 с.
8. Лизанчук В. Журналістська правда і постправда в контексті гібридної війни Російської Федерації проти України. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2019. Випуск 45. С. 323-334.
9. Почепцов Г. Г. Соціальний інжиніринг: соціо- і психотехніки управління великими масами людей. Київ: Альтерпрес, 2010. 254 с.
10. Примост В. Незалежність очима ТСН. Київ: Основи, 2017. 296 с.

11. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

Інформаційні ресурси

1. Гаврилюк Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві. URL: <http://ena.lp.edu/ua:8080/handle/ntb/6948>.
2. Mass Media and Communications. Omar Rahman (6 навчальних відео). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nb91ObZpMY&list=PLTpleN1BZaGFMq55yPUstPWKTPJ1rFB1Z>
3. Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс: монографія. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/nauk-mon/MonGor.pdf>.
4. Засоби масової інформації. URL: <http://nkkep.com/wp-content/uploads/2020/04/13.04-OOPTBD11-GO.pdf>.
5. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни у мережевому он-лайн просторі: навчальний посібник. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с. URL: https://mil.univ.kiev.ua/files/222_1044284240.pdf
6. Ланюк Є. Постправа і постлюдство. URL: <https://zbruc.eu/node/64267>.
7. Світ соціальних комунікацій : науковий журнал. Київський міжнародний університет. URL: <http://www.kymu.edu.ua/svit-soc-comunicaciy.html>
8. Центр комунікативних трансформацій. – Києво-Могилянська академія : URL: <http://www.ukma.edu.ua/index.php/science/tsentri-ta-laboratoriji/tsentr-komunikativnikh-transformatsi>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- робоча навчальна програма;
- презентації;
- нормативні джерела, підручники, навчальні посібники, наукова література (монографії, наукові статі, збірники наукових праць);
- інформаційні ресурси (інтернет-сайти наукових установ, он-лайн версії наукових журналів).

Праці Горболіс Л. М.

1. Горболіс Л. М. Інтермедіальне прочитання української класики. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries: Collective monograp.* Riga: Izdevnieciba «Baltija Publrsing», 2019. P. 42-60.
2. Горболіс Л. Щоб душі було затишно... Післямова // Білик Леся. *Тремоло: збірка малої прози.* Тернопіль: Богдан, 2019. С.187-190.
3. Горболіс Л. «Я народився на маківці літа...». Життя, присвячене Слову: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування мовного естетичного ідеалу засобами навчальних дисциплін» до 100-річчя від дня народження професора П.П. Охріменка і 95-річчя від часу заснування СумДПУ імені А.С. Макаренка. Вип. 2. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. С. 163-166.
4. Горболіс Л. Українські письменники кінця ХІХ – початку ХХ ст про роль церкви й україномовної Біблії у формуванні релігійної і моральної свідомості народу. «Не забудеш мене, моя нене, Вкраїно»: антологія краєзнавчих розвідок письменників і науковців Сумщини: до 200-річчя від дня народження П. О. Куліша / упоряд.: О. Малиш, Ю. Пятаченко, Н. Шеденко. Суми: Триторія, 2019. С. 159-179.
5. Горболіс Л. Проза Олеся Ульяненка: дискусія триває : [Рецензія на монографію: Штейнбук Ф. (2020) Під «Знаком Саваофа», або «Де...» Ульяненко. Частина 1. Під «Знаком Саваофа». Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 396 с.]. *Питання літературознавства.* Вип. 104. 2021. С. 239-247. doi: 10.31861/pytlit2021.104.239. URL: <http://pytlit.chnu.edu.ua/article/view/249496>
6. Горболіс Л. Хореографічний код новелістики Володимира Корнійчука. *Українська літературна газета.* 2021. № 25. (317). С. 14-15.
7. Горболіс Л. Новітнє видання творів Василя Стефаника. Філологічні трактати. 2021. № 2. Т. 13. С. 104-106. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1011/895>